

РЕШЕНИЕ № 15 ОТ 7 ОКТОМВРИ 1999 Г. ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 11 ОТ 1999 Г.

Обн. ДВ. бр.89 от 12 Октомври 1999г.

(Обн. - ДВ, бр. 89 от 1999 г.)

Конституционният съд в състав: председател - Живко Сталев, и членове: Асен Манов, Цанко Хаджистойчев, Станислав Димитров, Неделчо Беров, Димитър Гочев, Стефанка Стоянова, Иван Григоров, Тодор Тодоров, Георги Марков, Маргарита Златарева, при участието на секретар-протоколита Енита Еникова разгледа в закрито заседание на 7 октомври 1999 г. конституционно дело № 11 от 1999 г., докладвано от съдията Георги Марков.

Делото е образувано на 5 август 1999 г. по искане на 48 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване противоконституционността на чл. 9, ал. 1 и 2, т. 1 и чл. 18, ал. 1 от Закона за висшето образование (ЗВО) (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм., бр. 58 от 1997 г. и бр. 60 от 1999 г.; попр., бр. 66 от 1999 г.). Поддържа се, че атакуваните разпоредби противоречат на чл. 6, 8, 12, 41, 44, 84 и 155 от Конституцията.

С определение от 9 септември 1999 г. искането е допуснато за разглеждане по същество. Със същото определение като заинтересувани страни по делото са конституирани Народното събрание, Министерският съвет и министърът на образованието и науката.

В изпълнение на предоставената им възможност писмено становище по искането са изразили Народното събрание, Министерският съвет и министърът на образованието и науката. Допълнителни писмени аргументи по делото са представили искателите.

Народното събрание пледира за отхвърляне на искането, тъй като липсва нарушение на принципа на разделение на властите, залегнал в чл. 8 от основния закон. Конституцията предоставя редица правомощия на парламента, които нямат законодателен характер, като например тези, визирани в чл. 84, т. 4, 5 и т. н., и не съществуват конституционни пречки Народното събрание да създава и закрива висши училища.

В становището на правителството се поддържа, че искането е неоснователно, тъй като правомощията на парламента не са изброени изчерпателно в чл. 84 и 85 от Конституцията, а чл. 53, ал. 5 от същата овластява Народното събрание да определя със закон условията и реда за създаване и закриване на висши училища.

Министърът на образованието и науката поддържа, че атакуваните разпоредби от ЗВО не нарушават Конституцията, тъй като съгласно чл. 53, ал. 5 от основния закон държавата установява условията и реда за създаване на висши училища на гражданите, а съгласно ал. 6, изречение второ от същата разпоредба тя упражнява контрол върху всички видове и степени училища, следователно и върху частните висши училища.

В допълнителното си становище искателите посочват, че атакуваните от тях разпоредби от ЗВО нарушават не само Конституцията, но и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, защото липсва съдебен контрол над актовете на Народното събрание, с които се създават и закриват висши училища.

Конституционният съд след преценка на доводите, изтъкнати в искането и становищата на заинтересуваните страни, и предоставените по делото писмени доказателства приема следното:

Съгласно чл. 9, ал. 1 и 2, т. 1 ЗВО държавата упражнява функциите си по управлението на висшето образование чрез парламента и Министерския съвет, а Народното събрание с решение може да открива, преобразува и закрива висши училища. Според чл. 18, ал. 1 ЗВО висшите училища се закриват от Народното събрание, когато висшето училище нарушава изискванията на ЗВО или други нормативни актове, регулиращи висшето образование; когато висшето училище получи два последователни отказа за акредитация или не е поискала такава в

предвидените в ЗВО срокове; по искане на учредителите на частното висше училище и по предложение на Министерския съвет за държавното висше училище.

Според искателите въпросните разпоредби нарушават чл. 6, 8, 12, 41, 44, 84 и 155 от Конституцията, защото Народното събрание излиза извън законодателната си функция и се самооправомощава с административни такива, като се самоопределя като орган по изпълнението на един обикновен закон. Поддържа се, че фактическият състав по възникването, видоизменянето и прекратяването на организациите на гражданското общество следва да се оформя с акт на съдебната, а не на законодателната власт.

Искането за обявяване на въпросните законови разпоредби от ЗВО за противоконституционни е неоснователно. Това е така, защото правомощията на Народното събрание не са формулирани изчерпателно в чл. 84 и 85 от Конституцията. Частично те се съдържат и в други конституционни разпоредби, като например чл. 130, ал. 3 от основния закон. Конституцията не изключва възможността отделни правомощия на Народното събрание да бъдат конкретизирани и със закон - Решение № 17 от 1992 г. по к.д. № 22/92.

Съгласно изричната разпоредба на чл. 53, ал. 5 от Конституцията граждани и организации могат да създават училища при условие и ред, определени от закона, като обучението в тях трябва да съответства на държавните изисквания. Според чл. 53, ал. 6 от основния закон държавата упражнява контрол върху всички видове и степени училища. Очевидно, от изключителна компетентност на законодателя е със законодателен акт да определя органа, който да създава и закрива при определени от закона условия висши училища, както и да упражнява контрол върху тях. Не съществува пречка от гледна точка на Конституцията този държавен орган да бъде именно Народното събрание. Няма съмнение, че не всички правомощия на парламента са свързани само със законодателната му функция и с функцията му да упражнява парламентарен контрол, като например правомощията, визирани в чл. 84, т. 4 и 5 и чл. 130, ал. 3 от Конституцията - Решение № 17 от 1992 г. по к.д. № 22/92.

Тезата на искателите, че Народното събрание, закривайки висши училища при условията на чл. 18, ал. 1 ЗВО, изземва функциите на съда и нарушава принципа на разделение на властите, залегнал в чл. 8 от Конституцията, не може да бъде споделена. Актът на Народното събрание за закриване на висше училище не е правораздавателен и не решава правен спор, а е акт по прилагане на правната норма, която предвижда закриване на висши училища, когато не отговарят на държавните изисквания. При това разделението на властите не означава, че те не следва да взаимодействат и да не функционират съгласувано. Разделението на властите не трябва да води до изолация, а до сътрудничество и взаимодействие между тях - Решение № 6 от 1993 г. по к.д. № 4/93 и Решение № 1 от 1999 г. по к.д. № 34/98.

Следва да се отбележи, че решенията на парламента за създаване и закриване на висши училища подлежат на общо основание на контрол за конституционност пред Конституционния съд.

Конституционният съд не се произнася с настоящото решение по съответствието на атакуваните разпоредби от ЗВО с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Това е така, защото допълнителното становище на искателите по делото, подписано от депутатата Кемал Еюп, не представлява валидно искане по чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България Конституционният съд

РЕШИ :

Отхвърля искането на 48 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване противоконституционността на чл. 9, ал. 1 и 2, т. 1 и чл. 18, ал. 1 от Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм., бр. 58 от 1997 г. и бр. 60 от 1999 г.; попр., бр. 66 от 1999 г.).